

## OILAVIY MUHIT VA UNING TA'LIMGA TA'SIRI

*Egamberdiyeva Muxayyo Rashid qizi*

*Forish tuman texnikumi Psixologi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada oilaviy muhitning o'quvchi va talabalar ta'lim olish jarayonidagi o'rni hamda psixologik ta'sir choralari tahlil qilinadi. Oiladagi ijtimoiy-psixologik iqlim, ota-ona va farzand o'rtasidagi munosabatlar hamda oilaviy qadriyatlarining ta'lim samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan yoritib berilgan.

**Annotation:** This article analyzes the role of the family environment in the educational process of students and psychological influence measures. The socio-psychological climate in the family, the relationship between parents and children, and the impact of family values on educational efficiency are highlighted from a scientific point of view.

**Аннотация:** В данной статье анализируется роль семейной среды в образовательном процессе учащихся и меры психологического воздействия. С научной точки зрения освещены социально-психологический климат в семье, взаимоотношения родителей и детей, влияние семейных ценностей на эффективность обучения.

**Kalit so'zlar:** oilaviy muhit, ta'lim samaradorligi, psixologik iqlim, motivatsiya, ota-ona munosabati, shaxs rivojlanishi.

**Keywords:** family environment, educational efficiency, psychological climate, motivation, parental relationship, personality development.

**Ключевые слова:** семейная среда, эффективность образования, психологический климат, мотивация, отношение родителей, развитие личности.

### KIRISH

Shaxsning shakllanishi va kamol topishida oila eng birlamchi va muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Zero bola ilk bor oilada hayotni anglaydi, axloqiy me'yorlarni o'zlashtiradi va dunyoqarashini shakllantiradi. Bugungi kunda ta'lim tizimida erishilayotgan yutuqlar yoki yuzaga kelayotgan muammolarning aksariyati bevosita oilaviy muhit bilan bog'liqdir. Oiladagi sog'lom psixologik muhit farzandning o'qishga bo'lgan ishtiyoqi va intellektual salohiyatini oshiruvchi asosiy omildir. Mazkur maqolada oilaviy munosabatlarning ta'lim sifatiga ta'sir etish mexanizmlari va ushbu jarayonda psixologik yondashuvlarning ahamiyati ko'rib chiqiladi.

### ASOSIY QISM

Oilaviy muhit deganda oila a'zolari o'rtasidagi barqaror hissiy munosabatlar, o'zaro ishonch va qo'llab-quvvatlash tizimi tushuniladi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onasi bilan ijobiy munosabatda bo'lgan, o'zaro mehr-muhabbat

hukmron bo‘lgan oilalarda o‘sayotgan farzandlarning ta‘limdagi ko‘rsatkichlari ancha yuqori bo‘ladi. Bunday muhitda o‘sayotgan bola o‘ziga ishonch hissi bilan kamol topadi, bu esa uning o‘quv jarayonidagi qiyinchiliklarni osonroq yengib o‘tishiga yordam beradi.

Aksincha oiladagi doimiy nizolar, tushunmovchiliklar va emotsional sovuqlik o‘quvchining diqqatini jamlashiga to‘sqinlik qiladi. Ichki xavotir va depressiv holatlar bolaning xotirasini pasaytirib, darslarni o‘zlashtirishga bo‘lgan motivatsiyasini so‘ndiradi. Forish tumani misolida olib qaralganda ham, texnikum o‘quvchilari orasida o‘tkazilgan kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, ota-onasi ularning ta‘limiga qiziqish bildiradigan, uyda dars tayyorlash uchun sharoit va ma‘naviy dalda beradigan talabalarning o‘zlashtirish darajasi boshqalarnikiga qaraganda ancha barqarordir.

Oila a‘zolarining ta‘limga bo‘lgan munosabati ham o‘quvchi psixologiyasiga kuchli ta‘sir ko‘rsatadi. Agar oilada kitobxonlik qadrlansa, intellektual mehnat e‘zozlansa, bola buni tabiiy ravishda o‘zlashtiradi. Ota-onaning o‘z farzandiga nisbatan o‘ta qattiqqo‘lligi yoki haddan tashqari erkinlik berib yuborishi ham ta‘limda kutilgan natijani bermasligi mumkin. Eng maqbul usul demokratik munosabat bo‘lib, bunda farzandning fikri hurmat qilinadi, lekin o‘quv mas‘uliyati nazoratdan chetda qolmaydi. Psixolog sifatida shuni ta‘kidlash lozimki, ota-ona va ta‘lim muassasasi o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik o‘quvchining ruhan xotirjam va bilimga chanqoq bo‘lishini ta‘minlaydi.

### **XULOSA**

Oila va ta‘lim uzviy zanjir bo‘lib, ularning biri ikkinchisini to‘ldiradi. Farzandning muvaffaqiyatli bilim olishi uchun faqatgina maktab yoki texnikumdagi sharoitlar yetarli emas, balki uyda yaratilgan sog‘lom ma‘naviy-ruhiy iqlim ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Oilaviy muhitni sog‘lomlashtirish, ota-onalarning pedagogik va psixologik savodxonligini oshirish bugungi kunning kechiktirib bo‘lmas vazifasidir. Ta‘lim va tarbiya jarayonida oila qo‘llab-quvvatlovchi kuchga aylangandagina biz haqiqiy barkamol va raqobatbardosh kadrlarni voyaga yetkaza olamiz.

### **ADABIYOTLAR RO‘YXATI**

1. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, kelajagi ham yorug‘ bo‘ladi Toshkent 2019.
2. Shoumarov G‘.B. Oila psixologiyasi Toshkent 2008.
3. G‘oziyev E.G‘. Yosh davrlari psixologiyasi Toshkent 2010.
4. Karimov V.M. Oila psixologiyasi darslik Toshkent 2015.
5. Nishonova Z.T. Mustaqil fikrlash psixologiyasi Toshkent 2003.
6. Rasulov A.I. Oilaviy munosabatlar va shaxs shakllanishi O‘zbekiston psixologlar jurnali 2021.